

ЎЗБЕКИСТОН РЕСПУБЛИКАСИ
ОЛИЙ ВА ЎРТА МАХСУС ТАЪЛИМ ВАЗИРЛИГИ

Рўйхатга олинди:

№ БД – 5220100 – 3.05

2017 йил “18” 08

Олий ва ўрта махсус таълим
вазирлиги

2017 йил “24” 08

ЖУРНАЛИСТИКА АСОСЛАРИ

ФАН ДАСТУРИ

Билим соҳаси: 200 000 – Ижтимоий соҳа, иқтисод ва ҳуқуқ
Таълим соҳаси: 220 000 – Журналистика ва ахборот
Таълим йўналиши: 5220100 – Журналистика (халқаро журналистика)

Тошкент – 2017

Ўзбекистон Республикаси Олий ва ўрта махсус таълим вазирлигининг 2017 йил “24” августдаги “603”-сонли буйруғининг 2-илоvasи билан фан дастури рўйхати тасдиқланган.

Фан дастури Олий ва ўрта махсус, касб-ҳунар таълими йўналишлари бўйича Ўқув-услубий бирлашмалар фаолиятини Мувофиқлаштирувчи Кенгашининг 2017 йил “18” августдаги 4-сонли баённомаси билан маъқулланган.

Фан дастури Ўзбекистон давлат жаҳон тиллари университетида ишлаб чиқилди.

Тузувчилар:

- Н.Тошпўлатова – ЎзДЖТУ, “Халқаро журналистика назарияси ва амалиёти” кафедраси ф.ф.н., доценти, кафедра мудири.
- А.Нурматов – ЎзДЖТУ, “Халқаро журналистика назарияси ва амалиёти” кафедраси доценти, ф.ф.н.
- Алимов Б.С. – ЎзДЖТУ, “Халқаро журналистика назарияси ва амалиёти” кафедраси катта ўқитувчиси .
- М. Исомиддинова – ЎзДЖТУ, “Халқаро журналистика назарияси ва амалиёти” кафедраси ўқитувчиси.
- Ў.Мирзаёров – Ўзбекистон журналистлари ижодий уюшмаси раиси ўринбосари, “Хуррият” газетаси бош муҳаррири

Тақризчилар:

- С.Ҳақимов – Ўзбекистон Журналистлар ижодий уюшмаси раиси *(кадрлар истеъмолчиси)*.
- Н.Қосимова – ЎзДЖТУ “Аудиовизуал журналистика ва оммавий коммуникация” кафедраси доценти, ф. ф. н.
- А.Раҳимов – “Маърифат” – “Учитель Узбекистана” газеталари бош муҳаррири.

Фан дастури Ўзбекистон давлат жаҳон тиллари университети Кенгашида кўриб чиқилган ва тавсия қилинган (2017 йил “28” июндаги 5-сонли баённома).

I. Ўқув фанининг долзарблиги ва олий касбий таълимдаги ўрни

Бугунги шиддатли ахборот замонида ахборий бўҳронларга қарши тура оладиган, глобал майдон миллий манфаатларни ҳимоя қиладиган халқаро журналист кадр — ҳар томонлама етук юксак маънавиятли шахсни тарбиялаб етиштиришда, унинг илмий дунёқарашини шакллантиришда “Журналистика асослари” фани салмоқли ўрин тутади. “Журналистика асослари” фани доирасида талабаларга журналист касби ва унинг бошқа касблар билан алоқадорлиги, журналистика таълими, бу соҳада кадрларни тайёрлаш тизими, журналистика таълим шакллари, журналистика ва жамият, матбуот эркинлиги, журналистика функциялари, принцип ва вазифалари, жаҳон ОАВ системасининг шаклланиш тенденциялари ва турлари, халқаро ахборот бозори ва унинг қонуниятлари, ОАВ фаолиятининг иқтисодий асослари, иқтисодий ва ижтимоий таъсирлар, муассислик ва бошқарув, медиа–бизнес ва унда бозор иқтисодиёти талабларидан келиб чиқадиган замонавий тенденциялар каби муҳим назарий билимлар берилади. Фаннинг маъруза ва семинар машғулотлари мамлакатимиз ҳамда ривожланган демократик давлатлар оммавий ахборот воситалари тизими, улар билан боғлиқ назарий ва амалий тажрибаларга таяниб тузилган. Мазкур фаннинг аҳамияти ахборот оламидаги сўнгги ўзгаришлар, унда мавзу ва шакл жиҳатидан универсаллашув ва ихтисослашув моҳияти, ОАВ турлари ва улар ўртасидаги фарқ ва ўхшашликлар, журналистиканинг ижтимоий институт сифатидаги хусусиятларида теранроқ намоён бўлади.

“Журналистика асослари” фани талабаларни жамиятда рўй берадиган ахборий жараёнларни билиш ва уларнинг амал қилишига онгли муносабатда бўлишда, мамлакатни демократлаштириш ва ахборотлаштириш асосида ислоҳ қилиш жараёнларининг моҳиятини тушунишда зарур бўлган билимлар билан қуроллантиради. Шунингдек, бу фан жамиятнинг ҳар бир аъзосини ғоявий жиҳатдан йўналтириш, маънавий дунёқарашини кенгайтириш, ахборий маданиятини оширишга таъсир кўрсатади.

II. Ўқув фанининг мақсади ва вазифаси

Фаннинг мақсади – Ўзбекистон ҳамда жаҳон журналистикаси асослари юзасидан назарий тушунчалар ҳосил қилиш, мазкур фаннинг мазмун ва моҳиятини англатиш, талабаларда журналистиканинг вазифалари, принциплари, журналистикада холислик, компромисс, конценсус, ОАВ классификацияси ва халқаро журналистикадаги асосий тушунчалар, printjournalismнинг broadcasting journalismдан фарқи, маркетинг алоқалари ва медиабошқарув хусусиятлари каби муҳим тушунчаларни шакллантиради.

Фаннинг вазифаси – уни ўрганувчиларга:

- талабаларга журналист касби ва унинг бошқа касблар билан алоқадорлиги;
- журналистика соҳада кадрларни тайёрлаш тизими;

- талабаларда журналистик фаолият жараёнида қонуний талаблар асосида иш олиб бориш;
- журналистикада касбий универсаллашув ва ихтисослашувнинг аҳамияти;
- ОАВнинг монополлашуви ва унинг ахборот самарадорлигига таъсири;
- журналистика таълими, назарияси, тизими, иқтисодий воқелиги, журналист одобига қўйиладиган талаблар ҳақида тушунча бериш ҳамда тасаввур уйғотишдан иборат.

III. Асосий назарий қисм (маъруза машғулоти)

1–мавзу. Журналистика асослари фанининг мақсад ва вазифалари

Халқаро журналист касби махсус билимлар, юксак малака ва қобилият тақозо этувчи меҳнат тури сифатида. Касбий ориентация, касбни танлаш сабаблари. Сўнгги йилларда ижтимоий–сиёсий ва иқтисодий вазият туфайли ушбу сабабларнинг ўзгарганлиги.

Кишилиқ тамаддуни ва маданияти системасида журналистиканинг ўрни. Журналистик касбининг генезиси ва тараққиёти. Постиндустриал ахборий жамият даврида журналистика.

Халқаро журналист касбининг ўзига хослиги. Унинг универсаллик характери. Халқаро журналистика касбининг жамиятдаги ўрни ва роли. Халқаро ва мамлакатимиз қонунлари (хуқуқий ҳужжатлари)да журналистнинг мақоми.

Журналистларнинг халқаро ва миллий ташкилотлари.

2–мавзу. Журналистик таълимнинг юзага келиши

Журналистик таълим тарихидан. АҚШ, Европа, Япония, Хитойда журналистлар тайёрлайдиган дастлабки мактаблар. Журналистлар тайёрлашда касб–хунар ва назарий система. Россияда 1904 йили журналистлар тайёрлайдиган дастлабки курсларнинг пайдо бўлиши. Совет Иттифоқида (унинг таркибига кирган Ўзбекистонда) журналист кадрлар тайёрлайдиган дастлабки курс, мактаб ва бошқа муассасалар: РОСТА қошидаги газета техник ходимлари курслари (1919), Москва журналистика институтининг ташкил этилиши (1921). 1928 йили Самарқанддаги олий партия мактабида журналист кадрлар тайёрлайдиган икки йиллик курснинг очилиши. XX асрнинг 30–йилларига келиб турли соҳалар бўйича журналистлар тайёрлашнинг юзага келиши. Москвадаги Тил ва адабиёт институтида, Коммунистик академияда, Касабачилиқ ҳаракати олий мактабида махсус редакторлик курсларининг ташкил қилиниши ва уларда тайёрланган ўзбек мутахассислари. Университет таълимида журналист кадрлар тайёрлашга ўтиш: 1949 йили САГУ (Ўрта Осиё давлат университети) филология факультетида журналистика бўлимининг ташкил этилиши, унинг 1967 йилга келиб факультетга айланиши. 1995 йилга келиб ТошДУнинг журналистика факультетида халқаро журналистика бўлимининг

юзага келиши. 1999 йили Ўзбекистон давлат жаҳон тиллари университети таркибида халқаро журналистика факультетининг ташкил этилиши.

Журналистларга таълим бериш йўналишлари. Бакалаврият, магистратура. Журналист кадрлар тайёрлаш бўйича Давлат таълим стандартлари, ўқув режалари ва дастурлари. Журналист кадрлар тайёрлашнинг замонавий талаблари. Европа журналистика ўқитувчиларининг ассоциацияси томонидан 2006 йил 10 июнда қабул қилинган Декларациянинг моҳияти.

3– мавзу. Журналистик касб тавсифи

Касб модели: вазифалари, функциялари, инъикос предмети ва таъсир объекти, фаолиятнинг ўзига хослиги, характери ва асосий турлари, меҳнат куруллари, воситалари ҳамда натижалари. Кадрлар таркибига қўйиладиган талаблар. Фаолиятнинг типлари: ижодий, адабий–информацион ва ҳ. к. Индивидуал ижодни жамоа ижоди билан уйғун олиб бориш. Журналистик фаолиятнинг устувор турлари: адабий–ижодий ҳамда маърифий, муҳаррирлик, режалаштириш ва ташкилотчилик, нашрлар ва телерадиодастурларни тайёрлашда қатнашиш ва ҳ. к.

Касбнинг ўзига хослик жиҳатлари. Фаолият шароити, меҳнат тартиби ва ритми: иш кунининг меъёрдан чиқиб кетиш хусусияти, долзарблик ва меҳнатнинг узлуксиз хусусияти, хизмат сафарлари, экстремал ҳолатларда иш кўриш, тунги навбатчиликлар. Ижодий жамоада ишлашнинг ўзига хосликлари. Касб билан боғлиқ судлашувлар. Журналистлар дуч келиши мумкин бўлган хавфлар. Касбга хос касалликлар.

Журналист шахси. Ижодий шахснинг белгилари. Журналист модели ижтимоий–демографик, касбий–ижодий, шахсий–психологик, гражданлик ва маънавий–ахлоқий хислатлар мажмуи сифатида. Ижтимоий–демографик белгилар: маълумоти даражаси ва типи, иш тажрибаси, жинси, ёши.

Психологик хусусиятлар. Шахс типи. Мизож. Тийнат. Тафаккур, хотира, диққат, тасаввур хусусиятлари. Қобилиятлар типи.

Ижтимоий–гражданлик ва маънавий–ахлоқий сифатлар: ижтимоий масъулият, принципиаллик, ҳақиқатпарастлик, турфафикрлилик шароитда ишлай олиш қобилияти, бағрикенглик.

Касбий сифатларга қўйиладиган талаблар: ижодий қобилият, компетентлик, бохабарлик. Дунёқарашнинг кенглиги, лўнда, ёрқин, тушунарли ёза олиш; долзарблилик, холислик. Топқирлик, хушёрлик, чидамлилиқ, мардлиқ, шароитни тезда баҳолай олиш, жисмоний кучланиш талаб қиладиган экстремал шароитларда ишлай олиш хусусияти.

Талаба шахсининг хусусиятлари ва бўлғуси касбни танлаши. Шахслик хусусиятларини ривожлантиришда ўз–ўзини тарбиялашнинг роли. Ўз–ўзини тарбиялаш дастури. Диққатини ва кузатувчанлигини, фикрлаш ва тасаввур қобилиятини ўстириши. Хотирасини кучайтириши. Психотренинглардан оқилона фойдаланиш.

Талабанинг ўқув юртидаги ўқиш шароитига кўникиши. Таълим жараёнида ақлий меҳнат маданиятини ўзлаштиришга бўлган эҳтиёж. Меҳнатни илмий ташкил этиш (МИТЭ) — ақлга мувофиқ таълим олишнинг асоси. Ўқув жараёнида МИТЭни қўллашнинг ўзига хос томонлари. Талабалар ўқув фаолиятининг асосий вазифалари: бўлғуси касб учун зарур бўлган билимлар ва малакалар системасини яхши ўзлаштириш орқали шахсни шакллантириш; ўқув ҳамда профессионал вазифаларни ҳал қилган ҳолда, олинган билимлардан фойдаланиш қобилиятини ҳосил қилиш.

Ақлий фаолиятни ақлга мувофиқ ташкил этиш қоидалари: аниқ мақсад, меҳнатга қизиқиш, унинг самара келтириши муқаррарлигини кўзлаб режалаштириш ва ундан фойдаланиш; меҳнат учун қулай шароит яратиш, ишлашда фойдали стереотипларни истифода қилиш; меҳнат турларини ўзгартириш, ўз вақтида меҳнат қилиш ва дам олиш, ақлий жараёнларни фаоллаштириш.

4– мавзу. Таълим шакллари

Ўқувнинг турлари ва шакллари. Ўқув жараёнида мустақил ишнинг роли. Маъруза ва унинг аҳамияти. Маъруза материални самарали қабул қилишнинг қоидалари. Маърузани ёзиб бориш техникаси. Семинарларга тайёрланиш. Ахборот манбалари. Тушунча ва истилоҳларни ўзлаштириш. Аудиторияда сўзлашга қўйиладиган талаблар. Баҳс маданияти. Амалий машғулотлар, ижодий устахоналарда шуғулланиш. Малакавий амалиёт. Амалиёт ҳисоботларини топшириш тартиби. Ўқув газетаси, ўқув теле– ва радиостудияси.

Ёзма ишларнинг турлари: назорат ишлари, реферат, курс ва малакавий–битирув ишлари ва ҳ. к. тадқиқот ишлари олиб бориш қоидалари. Ёзма ишлар учун манба излаш ва топиш. Адабиётлардан фойдаланиш. Режа тузиш. Ёзиш тартиби. Ёзма ишларнинг илмий тузилиши. Иқтибослар келтириш тартиби. Библиография. Китоб мутолааси. Мутолаа маданияти. Бир маромда ўқиш. Тез ўқиш. Конспект олиш тартиби. Конспектларнинг турлари. Талабанинг шахсий архиви.

5– мавзу. Журналистикада касбий ихтисослашув ва универсаллашув

Журналистика касблар чорраҳасида: муҳаррирлик, ноширлик, публицистика, ёзувчилик, ташкилотчилик, таҳририят котиблиги.

Журналистикада универсаллашув, ихтисослашув масалалари. Матбуот, телевидение, радио, интернет журналистикаси, фотожурналистика, реклама, паблик рилейшнз, таҳрир–нашриёт иши, ОАВ иқтисоди ва менежменти, адабий–бадиий танқид, спорт журналистикаси. Журналистик матн мазмуни ва шаклига қўйиладиган талаблар.

6– мавзу. Ахборот алоқалари, журналистиканинг пайдо бўлиши тарихи

Ахборот – журналистиканинг асосий воситаси сифатида. Ахборот алоқаси шакллари инсоният тарихининг илк даврларидан бошланганлиги.

Босма дастгоҳнинг пайдо бўлиши журналистика тараққиётида ўзига хос инқилоб ясаганлиги. Радио, телевидение, айниқса, интернетнинг кашф этилиши матбуотнинг ҳам кескин тараққий этишига туртки берганлиги. Журналистиканинг оммавий ахборот сифатидаги табиати, журналистика назариясида “оммавий ахборот” тушунчаси энг асосий, таянч тушунча эканлиги.

7– мавзу. Журналистика — ижтимоий фаолият соҳаси

Журналистик фаолиятнинг муайян ижтимоий–сиёсий шарт–шароитларда, турли ижтимоий кучларнинг ўзаро муносабатлари жараёнида кечиши. Журналистика – энг муҳим ижтимоий институтлардан бири сифатида. Журналистика, ўз табиатига, моҳиятига кўра, демократик асосларга таянадиган ижтимоий институт бўлиб, ҳуқуқий жамиятда у жадал ривожланадиган фуқароларнинг ахборотга бўлган эҳтиёжи — талабини адо этадиган, инсонпарварлик, кадриятларни қарор топтириш хусусиятга эга эканлиги.

8– мавзу. Журналист ОАВ субъекти сифатида

Эркинлик, зарурият, масъулият. Матбуот ва журналист фаолияти эркинлиги муаммоси – ҳам назарий, ҳам амалий жиҳатдан муҳим аҳамиятга эга эканлиги. Эркин фаолиятнинг асоси – мустақил қарор қабул қилиш имконияти, иш–ҳаракат йўналиши ва усулларини танлашда мажбурийликнинг йўқлиги.

9– мавзу. Журналистика – ижтимоий институт сифатида

Журналистик фаолиятнинг муайян ижтимоий–сиёсий шарт–шароитларда, турли ижтимоий кучларнинг ўзаро муносабатлари жараёнида кечиши. Журналистика – энг муҳим ижтимоий институтлардан бири сифатида. Журналистика, ўз табиатига, моҳиятига кўра, демократик асосларга таянадиган ижтимоий институт бўлиб, ҳуқуқий жамиятда у жадал ривожланадиган фуқароларнинг ахборотга бўлган эҳтиёжи — талабини адо этадиган, инсонпарварлик, кадриятларни қарор топтириш хусусиятга эга эканлиги.

10– мавзу. Матбуот ва журналистик фаолият эркинлиги

Эркинлик, зарурият, масъулият. Матбуот ва журналист фаолияти эркинлиги муаммоси – ҳам назарий, ҳам амалий жиҳатдан муҳим аҳамиятга эга эканлиги. Эркин фаолиятнинг асоси – мустақил қарор қабул қилиш имконияти, иш–ҳаракат йўналиши ва усулларини танлашда мажбурийликнинг йўқлиги.

11– мавзу. Журналистиканинг вазифалари

Вазифа (“функция”) ҳақида тушунча. Журналистика вазифалари системаси: мақсад – восита – ҳаракат усуллари, вазифа – натижа.

Вазифаларнинг аввалбошиси унинг ахборот бериш табиатидан келиб чиққанлиги. Журналистика бажарадиган вазифаларнинг ижтимоий воқеликдан келиб чиққан ҳолда кўплиги ва ранг–баранглиги.

12– мавзу. Журналистика принциплари

Журналистика принциплари ҳақида тушунча. Ҳаққонийлик, холислик – журналистиканинг энг муҳим принциплари. Мафкура соҳасида, ижтимоий–сиёсий фаолиятда, жумладан, журналистикада принциплар “асосий қарашлар, сиёсий эътиқодлар”ни англатиши. Ахборот моделининг воқеликка адекват (тўғри, мос) келиши ҳаққонийлик принципининг асосини ташкил этиши.

13– мавзу. Журналистикада таъсирчанлик ва самарадорлик

Журналистика – ижодий фаолият соҳаси. Ижодий фаолият шартли равишда уч тур: муҳаррирлик, муаллифлик ва ташкилотчиликка ажратиб кўрсатиш мумкинлиги. Ахборот сиёсатини юргизиш, нашрнинг йўналиши, савияси учун жавоб бериш бош муҳаррир зиммасида эканлиги.

Журналистикада яхши натижага эришиш ва унинг йўллари. Журналистик меҳнатнинг семантик ва синтактик тарзи, жиҳатлари охири–оқибат пировард натижага бориб тақалиши. Ижоднинг таъсирчанлиги – журналистиканинг энг муҳим муаммоларидан бири эканлиги. Мақсад – масаланинг моҳиятини аниқ–равшан ва тўлиқ тушуниб етиш ҳамда шунга кўра йўл тутиш.

14– мавзу. Журналистика — оммавий ахборот воситалари тизими сифатида

Журналистика — ўз олдига қўйилган ранг–баранг вазифалар, оммавий ахборот воситалари, нашрлар, дастурлар ўртасида “тақсимланган” турли–туман вазифаларни ҳамкорликда бажарган тақдирда унинг фаолияти муваффақиятли бўлиши.

15– мавзу. Интернет ОАВ тури сифатида

Интернет ОАВнинг энг кенжа авлоди эканлиги. Интернетнинг ўзига хос хусусиятлари. Ҳозирги кунда интернет ўргимчак ипи каби бутун дунёни эгаллаб олганлиги. Унда матбуот, радио, телевидение ва бошқа барча соҳаларнинг фаолият юритишига улкан қулайликлар яратиш имкони борлиги. Интернет ОАВ га рақобат бўлмасдан, балки уни тўлдириши, унинг тараққиётига улкан ҳисса қўшиши мумкинлиги.

Интернет тарихидан. Интернетнинг инсон руҳияти, яшаш тарзи, тушунча ва қарашларига таъсири. Унинг устидан назорат ҳрнатиш мумкин эмаслиги. Интернет тармоғини ривожлантириш бўйича Ўзбекистонда амалга оширилаётган ишлар.

16– мавзу. Журналистика жанрлари (турлари)

Журналистик ижодий фаолиятнинг типологик таснифи. Журналистик фаолият уч йўналишда – муҳаррирлик, ташкилотчилик ва муаллифлик соҳаларида олиб борилиши. Нашр этиш, мавзу ва муаммолар йўналишини белгилаш, материалларни таҳрир қилиш кабилар муҳаррирлик фаолиятга, оммавий ишлар, шартномавий алоқалар, реклама берувчиларни излаб топиш ва бошқалар ташкилотчилик фаолиятга, матнларни тузиш, газета саҳифаларини безаш, телерадио сюжетларни тайёрлаш кабилар муаллифлик фаолиятга тегишли эканлиги.

Воқеа–ҳодисаларни таъсирли ёрита олиши, таҳлилнинг чуқурлиги ва кенглиги, тасвирий–ифодавийлик воситаларидан фойдалана олишига кўра газета жанрлари уч турга бўлиниши: Ахборот, таҳлилий ва бадий публицистик жанрлар гуруҳи.

17– мавзу. Журналистикада маркетинг алоқалари

Журналистиканинг самарадорлиги унинг маркетинг алоқаларидан унумли фойдалана олишига боғлиқлиги. Маркетинг алоқаларининг тўрт унсурдан: реклама, sales promotion(баҳосини тушириш йўли билан маҳсулотларни сотиш ва ҳ. к.), public relations(жамоатчилик билан алоқа) ва хусусий савдо кабилардан иборат эканлиги. Ҳозирги кунда унга яна турли хил янги тадбирлар(директ–маркетинг, кўрғазмалар, қадоклаш, фирмалар услуги ва ҳ. к.) нинг келиб қўшилаётгани.

18– мавзу. Жаҳон масс–медиа тизими

Масс–медиа (масс коммуникейшн) тушунчаси. Жаҳон масс–медиа – системали воқелик сифатида. ОАВнинг жамиятда тутган ўрни ва функциялари. Жаҳон масс–медиа ва унинг мавжудлик хусусиятлари. ОАВнинг дифференциялашув ва интеграциялашув жараёнлари. Бу жараёнларга таъсир кўрсатувчи омиллар. Масс–медиа системасининг типологик кўринишлари.

19– мавзу. ОАВ классификацияси ва халқаро журналистиканинг асосий тушунчалари

ОАВнинг иқтисодий мулкчилик турига кўра типлари, уларнинг ишлаш механизми, ОАВнинг шакл ва мазмунига кўра типлари(print journalism, broadcasting, internet – on–line journalism, cinema industry, advertising and public relations). ОАВ назариялари. Нашр типлари – теледастурлар оммавий ахборот воситалари муайян гуруҳининг модели сифатида. ОАВ типларини ташкил қилиш хусусиятлари: мақсадига ҳамда мўлжалланишига кўра типларга бўлиниши. Типларга бўлинишнинг ОАВ мазмуни ва мундарижасига кўрсатадиган таъсири.

20– мавзу. Босма матбуот – Print journalism: газеталар

Халқаро газеталар бозори, дунёда газеталарнинг турлари: broadsheet, tabloid (yellow press); хафталик ва кундалик, маҳаллий ва умуммиллий нашрлар, дунёнинг етакчи газеталари, таҳририятларнинг ишлаш тартиби, улардаги мутахассисликлар ва таянч тушунчалар.

21– мавзу. Print journalism: журналлар (magazines)

Халқаро журналлар бозори, журналларнинг турлари: ижтимоий–сиёсий, истеъмолчи, рангли ва ҳ. к. журналлар. Дунёнинг етакчи журналлари, таҳририятларининг газеталардан фарқи, бугунги кунда соҳанинг аҳамияти ва юз бераётган ўзгаришлар.

22– мавзу. Электрон ОАВ – Broadcasting journalism: ТВ

Телевидениенинг ОАВ системаси сифатидаги хусусиятлари. Дунёнинг етакчи телеканаллари, broadcasting journalism хусусиятлари, ТВ таҳририятларидаги ўзига хосликлар, networking(телетармоқлар) хусусиятлари, жамоатчилик телевидениеси.

23– мавзу. Электрон ОАВ – Broadcasting journalism: Радио

Радионинг ОАВ системаси сифатидаги хусусиятлари. Етакчи радиоканаллар, broadcasting journalism хусусиятлари, Радио таҳририятларидаги ўзига хосликлар, жамоатчилик радиоси.

24– мавзу. Ахборот агентликлари

Ахборот агентликлари пайдо бўлишининг қисқача тарихи, уларнинг журналистика системасида тутган ўрни (“газета учун газета”), дунёнинг етакчи ахборот агентликлари, ахборот агентлиги таҳририятининг ишлаш принциплари. Интернет — замонавий ОАВ тури сифатида. Унинг бошқа оммавий ахборот воситалари ва одамларнинг ахборот қабул қилиш жараёнига таъсири, интернет журналистикасининг ўзига хослиги.

25– мавзу. Замонавий медиа–корпорациялар

Жаҳон медиа–мақонида юзага келган замонавий халқаро медиа–корпорациялар ва медиа–магнатлар. Соҳадаги рақобат ва унинг оқибатлари.

26–мавзу. Ахборот бозори ҳамда медиа–бошқарув хусусиятлари ва принциплари

Ўзбекистон ахборот бозори, юзага келаётган медиа–корпорациялар ва уларнинг фаолияти. Медиа–бошқарув хусусиятлари ва принциплари. Замонавий журналистика тенденциялари: медиа–концентрация, коммерциализация, дигитализация, специализация, индивидуализация. Медиа–бизнес асослари.

IV. Семинар машғулотлари бўйича кўрсатма ва тавсиялар

Семинар машғулотлари учун қуйидаги мавзулар тавсия этилади:

1. Талаба вақтини илмий тақсим қилиш
2. Китоб мутолааси
3. Ахборот алоқалари, газета ва журналлар тарихидан.
4. Журналистика системасининг асосий омиллари
5. Журналистиканинг маданий–ташқилий масалалари
6. Холислик ва ҳаққонийлик
7. Ахборот хавфсизлиги, ахборот хуружи, ахборот ва ғайриахборот
8. Журналистика самарадорлиги
9. Журналистикада маркетинг алоқалари
10. Масс–медиа системасининг юзага келиши
11. Масс–медиянинг ҳудудий ва географик дифференциалашув принципи
12. ОАВ системасида таҳририят ихтисослашувининг ўрни
13. Ахборий жамиятда технологиялар тараққиётининг ОАВга таъсири
14. ОАВлар типларини ташкил қилишнинг принциплари ва хусусиятлари
15. Газета ва журнал нашр типи сифатида
16. Телерадиоэшиттириш – системли объект сифатида
17. Ахборот агентликларининг вазифаси ва ОАВ системасидаги ўрни

Семинар машғулотлари нафақат аниқ мавзу бўйича билимларни яқунлаш, балки талабаларни тарбиялаш манбаи ҳамдир. Шу сабабли семинар машғулотларини ўтказишда қуйидаги дидактик тамойилларга амал қилинади:

- семинар машғулотларининг мақсадини аниқ белгилаб олиш;
- ўқитувчининг инновацион педагогик фаолияти бўйича билимларни чуқурлаштириш имкониятларига талабаларда қизиқиш уйғотиш;
- талабада натижани мустақил равишда қўлга киритиш имкониятини таъминлаш;
- талабани назарий–методик жиҳатдан тайёрлаш.

V. Мустақил таълим ва мустақил ишлар

Мустақил таълим учун тавсия этиладиган мавзулар:

1. Журналистика – оммавий ахборот фаолияти соҳаси сифатида
2. Журналистика – ижтимоий институт сифатида
3. Матбуот ва журналистик фаолият эркинлиги
4. Журналистиканинг вазифалари
5. Журналистиканинг принциплари
6. Журналистика – ижодий фаолият соҳаси сифатида
7. Журналистикада таъсирчанлик ва самарадорлик
8. Журналистика – оммавий ахборот воситалари тизими сифатида
9. Телевидения оммавий ахборот воситаси сифатида
10. Интернет ОАВ тури сифатида
11. Журналист – оммавий ахборот воситаси субъекти сифатида

12. Журналистика жанрлари (турлари)
13. Таҳлилий ва бадиий публицистик жанрлар гуруҳи
14. Журналистикада маркетинг алоқалари
15. Ахборот алоқалари, газета ва журналлар тарихидан
16. Журналистика тизимининг асосий омиллари
17. Журналистикада демократия, плюрализм
18. Журналистикада диалог, монолог. Журналистикада компромисс, консенсус, цензура ва ҳ. з.
19. Оммавий ахборотнинг табиати, моҳияти. Ахборот журналистиканинг асосий қуроли, воситаси сифатида
20. Журналистика ОАВ тизими сифатида
21. Журналистиканинг маданий–ташкилий вазифалари
22. Журналистиканинг реклама–маълумот бериш, рекреатив вазифалари
23. Холислик ва ҳаққонийлик журналистиканинг асосий принциплари
24. Ахборот хавфсизлиги, ахборот хуружи, ахборот ва ғайриахборот
25. Журналистика самарадорлиги
26. Матбуот ОАВ тизими сифатида
27. Радио ОАВ тизими сифатида
28. Интернет журналистикаси
29. Журналистикада маркетинг алоқалари
30. Ахборот агентликларининг вазифаси ва ОАВ тизимидаги ўрни
31. Газета ва журналнинг пайдо бўлиш тарихи.
32. Журналистиканинг асосий омиллари, журналистикада демократия, плюрализм, диалог, монолог.
33. Журналистикада компромисс, консенсус, цензура масалалари.
34. Оммавий ахборотнинг табиати, моҳияти, маданий–ташкилий вазифалари.
35. Холислик ва ҳаққонийлик журналистиканинг асосий принциплари сифатида.
36. ОАВда ахборот хавфсизлиги масаласи.
37. Ахборот хуружи, ахборот ва ғайри ахборот.
38. Журналистика самарадорлиги кўрсаткичлари.
39. Журналистикаси ОАВ тизими сафатида.
40. Broadsheet газетасининг жаҳон матбуотидаги ўрни (ихтиёрий танланган газета мисолида).
41. Tabloid нашрининг пайдо бўлиши ва ривожланиши (ихтиёрий танланган газета мисолида).
42. “The Times”, “The Guardian” (ёки ихтиёрий газета) мисолида газета тахририятлари тузилиши.
43. Жаҳон етакчи журналлари муваффақияти омиллари (ихтиёрий танланган журнал мисолида).
44. Хусусий радио ва телеканалларнинг пайдо бўлиши ва ривожланиши (ихтиёрий танланган канал мисолида).
45. On–Line журналистикаси – янги тенденциялар.

46. ОАВ бошқаруви тизимида янги тузилма – медиа корпорациялар.
47. Ахборот агентликлари – газета учун газета.
48. Ўзбекистонда медиа–бизнеснинг шаклланиши (маҳаллий медиа–корпорациялар мисолида).

Мустақил ўзлаштириладиган мавзулар бўйича талабалар томонидан рефератлар тайёрлаш ва уни тақдимот қилиш тавсия этилади.

Фан бўйича курс иши. Курс иши фан мавзуларига тааллуқли масалалар юзасидан талабаларга яқка тартибда тегишли топшириқ шаклида берилади. Курс ишининг ҳажми, расмийлаштириш шакли, баҳолаш мезонлари ишчи фан дастурида ва тегишли кафедра томонидан белгиланади. Курс ишини бажариш талабаларда фанга оид билим, кўникма ва малакаларни шакллантиришга хизмат қилиши керак.

Курс иши учун тахминий мавзулар:

1. Журналистика – ижодий фаолият соҳаси сифатида
2. Журналистикада оммавий коммуникация воситалари: матбуот, радио, телевидение, ҳужжатли кино, уларнинг ўзаро муносабатлари.
3. Ахборот – журналистиканинг асосий қуроли, воситаси сифатида
4. Ҳаққонийлик, холислик – журналистиканинг асосий тамойиллари сифатида.
5. Ижтимоий нуқтаи назар ва журналистик фаолият тамойил (принцип)лари
6. ОАВда плюрализм, диалог, «очик», «ёпиқ», «ярим ёпиқ мулоқот», цензура
7. Оммавий ахборот воситалари вазифалари.
8. Журналистикада жанрлар туркуми ва уларнинг ўзаро алоқадорлиги
9. Журналист ижтимоий нуқтаи назарни шакллантирувчи шахс сифатида
10. Журналистика – ижтимоий бошқарув омили сифатида
11. ОАВда реклама
12. Журналистикада таъсирчанлик ва самарадорлик
13. Илк газета ва журналлар. Босма станокнинг пайдо бўлиши матбуотда инқилобий ўзгариш ясаганлиги.
14. Журналистик фаолият ва матбуот эркинлиги.
15. Журналистиканинг пайдо бўлиш тарихидан
16. Журналистика – ижтимоий институт сифатида
17. «Журналистика – тўртинчи ҳокимият» сифатида
18. Журналист одоби
19. Журналистиканинг ватанпарварлик, миллатпарварлик, байналмилаллик принциплари
20. Журналистиканинг оммавий ахборот бериш, олиш табиати
21. Мустақиллик йилларида Ўзбекистондаги янги газеталар фаолияти
22. Журналистика – оммавий ахборот фаолияти соҳаси сифатида

23. Телевидение – оммавий ахборот воситаси сифатида.
24. Интернет – ОАВ тури сифатида
25. Журналист – оммавий ахборот воситаси субъекти сифатида
26. Журналистика жанрлари (турлари)
27. Журналистикада маркетинг алоқалари
28. Ахбороталоқалари, газета ва журналлар тарихидан
29. Журналистикада демократия, плюрализм
30. Матбуот – ОАВ тизимисифатида
31. Радио – ОАВ тизимисифатида
32. Матбуотда ахборот ва унинг тўрт назарияси.
33. Журналистикада агетация, пропаганда, қарши пропаганда
34. Журналистиканинг реклама-маълумотбериш, рекреативвазифалари
35. Журналистика пайдо бўлишининг ижтимоий-сиёсий сабаблари
36. Журналистнинг ҳуқуқлари, маъсулияти ва мажбуриятлари
37. Жаҳон журналистикасида ахборот узатиш
38. Халқаро газеталар бозори (маълум бир мамлакат мисолида)
39. Таҳририятларнинг ишлаш тартиби (маълум бир мамлакат мисолида)
40. Халқаро журнал бозори (маълум бир мамлакат мисолида)
41. Associated Press ахборот агентлиги тарихи ва бугунги фаолияти
42. United Press International ахборот агентлиги тарихи ва фаолият тамойиллари.
43. Reuters ахборот агентлиги тарихи ва муваффақият мезонлари
44. Agence France-Presse ахборот агентлиги фаолияти ва ўзига хос хусусиятлари.
45. Интернет ОАВнинг хусусиятлари
46. AOL Time Warner корпорацияси фаолияти
47. General Electric Co. нинг ўзига хос жиҳатлари
48. Walt Disney Co. Тарихи ва бугунги фаолияти
49. Ўзбекистон миллий ахборот агентлиги (УЗА) фаолияти ва муваффақият мезонлари
50. “Жаҳон” ахборот агентлиги фаолияти ва муваффақият мезонлари
51. ОАВларнинг дифференциялашув ва интеграциялашув жараёнлари
52. Ўзбекистондаги медиа-корпорацияларнинг ўзига хос хусусиятлари
53. Кичик медиаструктураларнинг Ўзбекистон ахборот бозоридаги ўрни
54. Медиа-бошқарув тушунчаси, хусусиятлари ва принциплари
55. Руперт Мердек ҳаёти ва муваффақияти омиллари
56. Медиакорпорациялар ўртасидаги рақобат ва унинг оқибатлари
57. Медиа технологиялар, медиабозорлар ва ОАВ конвергенцияси
58. ОАВ тизимида глобаллашув
59. Рангли журналларнинг функцияси ва бозордаги ўрни
60. АҚШда print journalism.
61. АҚШнинг етакчи телеканаллари фаолияти
62. Хитойнинг етакчи телеканаллари фаолияти
63. АҚШнинг етакчи радиоканаллари фаолияти

64. Буюк Британиянинг етакчи телеканаллари фаолияти
65. Буюк Британиянинг етакчи радиоканаллари фаолияти
66. Ал Жазира телеканаллари фаолияти ва муваффақият мезонлари
67. СНН телеканаллари фаолияти ва муваффақият мезонлари
68. ОАВда ихтисослашув ва универсаллашув масалалари
69. Франциянинг етакчи нашрлари фаолияти
70. Ахборот бозори ҳамда медиа-бошқарув хусусиятлари ва принциплари

VI. Асосий ва қўшимча ўқув адабиётлар ҳамда ахборот манбалари

Асосий адабиётлар

1. Martin Conboy. Journalism Studies: The Basics. USA. 2013.
2. An introduction to journalism by Richard Rudin & Trevor Ibbotson. Printed in UK, 2002.
3. Introduction to journalism by Dianne Smith. Printed in USA, 2010.
4. Journalism studies by Andrew Calcutt & Philip Hammond. Published in USA, 2011.
5. The handbook of journalism studies. Edited by Karen Wahl Jorgensen Thomas Hanitzsch. New York, 2009.

Қўшимча адабиётлар

6. Мирзиёев Ш.М. Эркин ва фаровон демократик Ўзбекистон давлатини биргаликда барпо этамиз. Тошкент, “Ўзбекистон” НМИУ, 2017. – 29 б.
7. Мирзиёев Ш.М. Қонун устуворлиги ва инсон манфаатларини таъминлаш юрт тараққиёти ва халқ фаровонлигининг гарови. “Ўзбекистон” НМИУ, 2017. – 47 б.
8. Мирзиёев Ш.М. Буюк келажакимизни мард ва олижаноб халқимиз билан бирга курашимиз. “Ўзбекистон” НМИУ, 2017. – 485 б.
9. Ўзбекистон Республикаси Президентининг 2017 йил 7 февралдаги “Ўзбекистон Республикасини янада ривожлантириш бўйича ҳаракатлар стратегияси тўғрисида” ги ПФ-4947-сонли Фармони. Ўзбекистон Республикаси қонун ҳужжатлари тўплами, 2017 й., 6-сон, 70-модда
10. Мирзиёев Ш.М. Танқидий таҳлил, қатъий тартиб-интизом ва шахсий жавобгарлик – ҳар бир раҳбар фаолиятининг кундалик қонидаси бўлиши керак. Ўзбекистон Республикаси Вазирлар Маҳкамасининг 2016 йил яқунлари ва 2017 йил истиқболларига бағишланган мажлисидаги Ўзбекистон Республикаси Президентининг нутқи. // Халқ сўзи газетаси. 2017 йил 16 январь, №11.
11. Ўзбекистон Республикаси Конституцияси – Т.: Ўзбекистон, 2014. – 46 б.
12. Ворошилов В. В. Журналистика. Учебник. СПб. : Изд. Михалова, 1999.
13. Мўминов Ф. А. Журналистика ижтимоий институт сифатида. – Т. , 1998.

14. Цвик В. Л. Введение в специальности М. : Издательство ДИДМНЭПУ, 2000.
15. Корконосенко С. Г. Основы журналистики: учеб. пособие. – М. : Аспект–Пресс, 2001.
16. Мўминов Ф. А. , Нурматов А. Н. ва бошқалар. Жаҳон журналистикаси тарихи. Дарслик. Тошкент. Ўзбекистон файласуфлари миллий жамияти нашриёти. 2006 йил.
17. Нестеренко Ф. П. , Эрназаров К. Т. , Маматова Я. М. Труд журналиста: профессионализм, творчество, мастерство. Учебное пособие. –Т. , 2002.
18. От книги до Интернета. Журналистика и мир на рубеже нового тысячелетия / Отв. ред. Я. Н. Засурский, Е. Л. Вартанова. М. : Изд–во Моск. ун–та, 2000.

Интернет сайтлари

19. <http://www.mediasprut.ru/media/media.shtml>
20. <http://journalism.narod.ru/>
21. <http://www.library.cjes.ru/online/>
22. <http://www.infohome-altai.ru/node/143>
23. <http://home.about.com/newsissues/>
24. <http://media.utmn.ru/pages.php?pid=57&cid=42>
25. <http://www.journ.msu.ru/>
26. <http://www.journ.bsu.by/>